

Taikus judėjimas už gyvosios gamtos išsaugojimą VŠĮ „Girių inspekcija“

Kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius, tel. +370 679 34089, el. paštas giriuinspekcija@gmail.com
LT487189900010700257

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

Kopija:

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos

Valstybinei miškų tarnybai

VĮ Valstybinių miškų urėdijai

**PASTABOS IR PASIŪLYMAI
DĖL BUVEINIŲ APSAUGAI SVARBIŲ TERITORIJŲ SĄRAŠŲ PAKEITIMO
PROJEKTŲ**

(TAIS NR. 26-11796 IR NR. 26-11797)

2026 m. rugsėjo 8 d. Nr. GI-2026-09-08-01

Vilnius

VŠĮ „Girių inspekcija“, nepriklausoma aplinkosaugos organizacija, vykdanči viešojo intereso gynimo veiklą gyvosios gamtos, biologinės įvairovės ir miškų apsaugos srityse, teikia pastabas dėl dviejų tarpusavyje susijusių Aplinkos ministerijos projektų. Šias pastabas teikiame siekdami užtikrinti miško ekosistemų ir nuo jų priklausomų rūšių apsaugą bei visuomenės interesą, kad Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ apsauga būtų veiksminga ir skaidri.

TAIS Nr. 26-11796 – D1-317 pakeitimo projektas:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/c76df490a6a611f18b9f9d8d7019912a>

TAIS Nr. 26-11797 – D1-210 pakeitimo projektas:

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/5f305bb1a6a711f18b9f9d8d7019912a>

Pagrindinė pozicija. Palankiai vertiname projektų kryptį vietovėms, iki šiol įtrauktoms į D1-210 sąrašą, suteikti galutinį buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) statusą ir jas įtraukti į D1-317 sąrašą. Tačiau, palyginę D1-210 duomenis, D1-317 projektą ir pateiktus teritorijų priedus, nustatėme kelis atvejus, kai Europos Bendrijos svarbos miškų buveinėms nurodomi apsaugos tikslų plotai reikšmingai skiriasi nuo anksčiau nurodytų plotų. Iš projektų medžiagos ne visais atvejais galima atsekti, kas konkrečiai nutiko anksčiau apskaitytiems plotams. Prašome šiuos skirtumus aiškiai pagrįsti prieš projektų patvirtinimą. Tai ypač svarbu atsižvelgiant į Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos 2019–2024 m. vertinimą, pagal kurį iš 13 vertintų Europos Bendrijos svarbos miškų buveinių tipų 9 buvo blogos, 2 – nepalankios, 1 – palankios, o 1 – nežinomos būklės.

1. Miškų buveinių apsaugos tikslų plotai, kuriuos prašome patikslinti

Palyginimas atliktas pagal TAIS paskelbtą D1-210 lyginamąjį variantą, D1-317 projektą ir su projektais pateiktus teritorijų priedus.

1.1. Laukesa I.

D1-210: 9010 – 380 ha; 9080 – 133 ha; 91D0 – 190 ha (iš viso 703 ha). D1-317 projekte: 9010 – 68,5 ha; 9050 – 5,2 ha; 9080 – 99,42 ha; 91D0 – 126,4 ha; 91E0 – 32,9 ha (iš viso apie 332,4 ha).

Prašomas patikslinimas. Paaiškinti, kaip perskaičiuoti ir (ar) perklasifikuoti ankstesni miškų buveinių plotai ir kokiais duomenimis pagrįstas bendras skirtumas.

1.2. Gubernijos miškai.

D1-210 miškų buveinių suma – apie 424,7 ha (9010 – 94,5; 9020 – 210,1; 9080 – 109,6; 91E0 – 10,5 ha).

D1-317 projekte – apie 207,9 ha (9010 – 46,5; 9020 – 49,6; 9050 – 15,5; 9080 – 88,3; 91D0 – 2; 91E0 – 6 ha).

Prašomas patikslinimas. Pateikti konkrečių buveinių perskaičiavimo ir (ar) perklasifikavimo pagrindą bei parodyti ankstesnių plotų atitiktį naujiems tikslams.

1.3. Norkiškės miškas.

D1-210: 9020 – 11 ha; 9050 – 11 ha; 9160 – 14 ha (36 ha). D1-317 projekte: 9020 – 0,5 ha; 9050 – 0,4 ha; 9160 – 10,8 ha; 91E0 – 2,1 ha (13,8 ha). Projekte numatyta 9020 ir 9050 transformacijos į 9160 galimybė.

Prašomas patikslinimas. Paaiškinti ne tik buveinių transformaciją, bet ir kodėl bendras miškų buveinių apsaugos tikslų plotas išlieka gerokai mažesnis.

1.4. Rietavo miškai.

D1-210 miškų buveinių suma – 2 338,7 ha, D1-317 projekte – 2 203,7 ha. Didžiausi skirtumai: 91D0 – 975,2 → 831,3 ha; 9080 – 498,7 → 444,4 ha; 9050 – 106,3 → 65 ha; kartu 9010 didėja 419,4 → 510 ha.

Prašomas patikslinimas. Paaiškinti bendro 135 ha skirtumo priežastis ir parodyti, kokia dalis susijusi su ribų tikslinimu, perklasifikavimu ar naujesne inventorizacija.

1.5. Vanagynės miškas.

Prijungiamoje „Vanagynės miškas II“ vietovėje D1-210 nurodyta 9020 – 32,4 ha ir 9050 – 40,1 ha. Esamoje BAST 9020 tikslas buvo 43 ha; po sujungimo projekte nustatoma 9020 – 84 ha ir 9050 – 5,8 ha.

Prašomas patikslinimas. Paaiškinti, ar didelė 9050 ploto dalis perklasifikuojama į 9020 ar kitą buveinę, ir pateikti tokio pakeitimo duomenų pagrindą.

1.6. Kruojos upės slėnis ir Gedžiūnų apylinkės.

Prijungiamame Gedžiūnų miške D1-210 nurodyta 9020 – 132,4 ha; 9050 – 13,8 ha; 9080 – 24 ha. Naujame bendrame D1-317 tikslu nurodoma 9020 – 150,7 ha ir 9080 – 17,5 ha, o 9050 atskiros apsaugos tikslo nebelieka.

Prašomas patikslinimas. Nurodyti, kurie konkretūs anksčiau 9050 priskirti plotai perklasifikuoti ir į kokį buveinės tipą, taip pat paaiškinti, kodėl mažėja 9080 tikslas.

1.7. Stračiūnų kaimo apylinkės.

D1-210 nurodyta 13,6 ha 9080 Pelkėtų lapuočių miškų. D1-317 projekte nustatoma 9,9 ha 9080 ir 0,4 ha 91D0, iš viso 10,3 ha miškų buveinių tikslų.

Prašomas patikslinimas. Paaiškinti apie 3,3 ha skirtumą ir nurodyti, ar jis atsirado dėl inventorizacijos, buveinės kodo pakeitimo ar teritorijos ribų patikslinimo.

Pažymime, kad pirmiau pateiktas palyginimas nėra teiginys, jog nurodyti plotai faktiškai išbraukiami iš „Natura 2000“ tinklo ar kad jų apsauga jau panaikinta. Ji parodo atvejus, kuriuose iš projektų tekstų ir priedų nėra pakankamai aiškiai atsekama, kaip ankstesni buveinių plotai perskaičiuoti, perklasifikuoti ar kitaip atspindėti naujuose apsaugos tiksluose. Dalis kitų projekte tikslinamų miškų teritorijų apsaugos tikslų didėja, todėl mūsų prašymas yra būtent dėl šių konkrečių neatitikimų paaiškinimo.

2. Prašomi patikslinimai

Prašome iki projektų patvirtinimo TAIS paskelbti palyginamąją informaciją apie kiekvieną reikšmingai sumažėjusį miškų buveinės plotą arba plotą, kuriam pakeistas buveinės kodas: ankstesnį ir naują kodą bei plotą, pokyčio priežastį, duomenų datą ir šaltinį. Jeigu pokytį lėmė perklasifikavimas ar transformacija, prašome nurodyti, į kokį buveinės tipą ir kokia apimtimi ankstesni plotai perklasifikuoti, kad būtų galima patikrinti jų erdvinį tęstinumą.

Taip pat prašome aiškiai patvirtinti, kad dėl D1-210 vietovių perkėlimo į D1-317 ir teritorijų sujungimo nesusilpnėja atitinkamų „Natura 2000“ teritorijų apsaugos lygis ir anksčiau apskaityti Europos Bendrijos svarbos miškų buveinių plotai nepraranda jiems taikytinos apsaugos vien dėl sąrašų ar buveinių

kodų tikslinimo. Jei anksčiau inventorizuotas plotas pagal naujausius duomenis nebeatitinka konkretaus buveinės tipo kriterijų, prašome pateikti tokios išvados inventorizacinį ir metodinį pagrindą.

3. Dėl 2011–2015 m. inventorizuotų EB svarbos miškų buveinių patikros ir apsaugos iki jų dabartinės būklės bei teisinio statuso įvertinimo

2011–2015 m. Lietuvoje valstybės ir Europos Sąjungos lėšomis buvo atlikta visos šalies Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių inventorizacija (<https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/gamtos-apsauga/saugomos-teritorijos-ir-krastovaizdis-zeldynai/igyven-dinti-projektai/eb-svarbos-naturaliu-buveiniu-inventorizavimas-palankios-apsaugos-bukles-kriteriju-nustatymas-ir-monitoringo-sistemos-sukurimas/>). Aplinkos ministerijos duomenimis, inventorizacijos metu surinkta informacija buvo perkelta į EB svarbos natūralių buveinių GIS duomenų bazę; miškų buveinės sudarė 2 716,73 km², arba 62 proc. visų inventorizuotų buveinių ploto.

Ne visos šios inventorizacijos metu nustatytos EB svarbos miškų buveinės patenka į „Natura 2000“ tinklą ar turi nustatytus BAST apsaugos tikslus. VSTT 2019–2024 m. apžvalgoje pažymėta, kad buveinių plotai ypač mažėja už „Natura 2000“ teritorijų ribų. Projektų lydraštyje aiškiai nurodyta, kad nauji plotai šiais projektais į ekologinį tinklą „Natura 2000“ neištraukiami, todėl neprašome mechanškai įtraukti visų inventorizuotų plotų į šiuos du projektus. Prašome lygiagrečiai inicijuoti skubią likusių inventorizuotų plotų patikrą natūroje ir jų teisinės apsaugos poreikio įvertinimą.

Problema praktinė ir skubi. VŠĮ „Girių inspekcija“ savo veikloje sistemingai registruoja planuojamus ir vykdomus miško kirtimus, persidengiančius su 2011–2015 m. inventorizuotais EB svarbos miškų buveinių plotais. Delsimas patikrinti ir teisiškai įvertinti šiuos plotus gali lemti, kad gamtinė vertė bus negrįžtamai pakeista dar iki sprendimo dėl jos apsaugos. Dėl šios priežasties 2026 m. gegužės 21 d. VŠĮ „Girių inspekcija“ kreipimesi dėl laikino kirtimų sustabdymo ir buveinių apsaugos audito (https://giriuinspekcija.lt/wp-content/uploads/2026/05/Giriu_inspekcija_kreipimasis_del_buveiniu_apsaugos_audito_s2026-05-22-1-1.pdf) buvo siūlyta tokiuose didžiausios rizikos plotuose iki patikros natūroje laikinai stabdyti kirtimus.

Prašome Aplinkos ministerijos ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos kuo skubiau organizuoti visų 2011–2015 m. inventorizuotų EB svarbos miškų buveinių plotų, kurie nepatenka į patvirtintus BAST apsaugos tikslus arba kurių dabartinis statusas neaiškus, sisteminę peržiūrą ir patikrą natūroje, pirmiausia ten, kur išduoti ar planuojami leidimai kirsti mišką arba numatyti kirtimai. Patvirtinus, kad buveinė išlikusi ir atitinka EB svarbos buveinės kriterijus, prašome užtikrinti jos gamtinę vertę atitinkančią teisinę apsaugą; kai jos apsauga reikalinga „Natura 2000“ tinklo pakankamumui, prašome inicijuoti vietovės atranką pagal BAST atrankos kriterijus, BAST nustatymą ir konkrečių apsaugos tikslų nustatymą.

Iki konkretaus inventorizuoto ploto patikros natūroje ir motyvuoto sprendimo dėl jo dabartinės būklės prašome taikyti atsargumo principu pagrįstą laikiną apsaugą ir jame nevykdyti miško kirtimų ar kitų intervencijų, galinčių negrįžtamai pabloginti buveinės būklę. Atliekant patikrą prašome kertinių miško buveinių duomenis vertinti kaip papildomą ekologinės vertės signalą, kai jie persidengia su vertinamu plotu. Prašome šį principą taikyti ir jau išduotų leidimų atvejais: prieš kirtimą atlikti patikrą natūroje, o buveinei išlikus – iš naujo įvertinti leidimą ir planuojamą ūkinę veiklą pagal taikytinus gamtos saugos reikalavimus.

4. Prašymai dėl pastabų įvertinimo

Prašome šias pastabas įvertinti prieš priimant galutinius projektų sprendimus, pagal pateiktus duomenis patikslinti projektų lydimąją medžiagą arba apsaugos tikslus, o į pastabas, į kurias neatsižvelgiama, pateikti aiškų ir motyvuotą atsakymą derinimo dokumentuose. Jeigu su pastabomis ar jų dalimi nebūtų sutinkama, prašome teisės aktų nustatyta tvarka imtis tolesnių derinimo veiksmų ir motyvuotai įvertinti nesuderintas pastabas.

Taip pat prašome šias pastabas perkelti ir paskelbti TAIS prie projektų Nr. 26-11796 ir Nr. 26-11797 bei įvertinti teisėkūros procese. Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 9 straipsnio 5 dalyje tiesiogiai nustatyta, kad ne Teisės aktų informacinėje sistemoje pateiktus pasiūlymus teisės aktų projektus rengiantys subjektai turi perkelti ir paskelbti TAIS bei įvertinti visus pateiktus pasiūlymus. Šią pareigą taip pat detalizuoja TAIS aprašo 42 punktas, pagal kurį ne per TAIS, įskaitant įstaigos oficialiu elektroninio pašto adresu, pateiktus visuomenės ir kitų suinteresuotų subjektų pasiūlymus TAIS paskelbia juos gavusio TAIS duomenų teikėjo naudotojas.

Pažymime, kad šios pastabos teikiamos įgyvendinant visuomenės teisę dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais. Orhuso konvencijos 8 straipsnyje numatyta, kad rengiant vykdomojo pobūdžio teisės aktus ir bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius aktus, galinčius turėti reikšmingą poveikį aplinkai, turi būti skatinamas veiksmingas visuomenės dalyvavimas ir, kiek įmanoma, atsižvelgiama į jo rezultatus. Mūsų veikla taip pat atitinka Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 31³⁵ straipsnyje įtvirtintą visuomenės dalyvavimo viešojo intereso klausimais sampratą, o aplinka šiame straipsnyje aiškiai priskiriama viešojo intereso klausimams.

Pabrėžiame, kad palaikome BAST statuso įforminimą, tačiau kartu prašome kuo skubiau pašalinti apsaugos spragą, dėl kurios 2011–2015 m. inventorizuoti EB svarbos miškų buveinių plotai gali būti pažeisti dar iki jų dabartinės būklės patikros natūroje ir teisinės apsaugos poreikio įvertinimo.

Pagarbiai,
VŠĮ „Girių inspekcija“
Vadovas Mindaugas Docaitis